



concerto
BUDAPEST

2025.
november 22.
szombat 19.30
Müpa

LISZT /
BEETHOVEN /
CSAJKOVSZKI

Paul Lewis
zongora

Vezényel:
Keller András

CSAJKOVSZKIJ

Francesca da Rimini, op. 32

BEETHOVEN

3. (c-moll) zongoraverseny, op. 37

1. *Allegro con brio*

2. *Largo*

3. *Rondo – Allegro*

– szünet –

LISZT

Les Préludes

BEETHOVEN

5. (c-moll, „Sors”) szimfónia, op. 67

1. *Allegro con brio*

2. *Andante con moto*

3. *Scherzo. Allegro*

4. *Allegro*

Paul Lewis zongora

Vezényel: **Keller András**



CONCERTO BUDAPEST SZIMFONIKUS ZENEKAR

Zene szenvedéllyel

A Concerto Budapest szimfonikus zenekar Magyarország egyik vezető nagyzenekara. Egyéni hangzásával, nagy ívű műsorszerkesztésével különleges és meghatározó szereplője a magyar és nemzetközi zenei életnek. Széles repertoárja a jól ismert klasszikusoktól napjaink kortárs darabjaiig terjed. Progresszív karaktere elementáris erővel nyilvánul meg zenészei játékában, előadásukat

a zene szenvedélyes szeretetével teszik feledhetetlenné a közönség számára is. A zenekar egyike Magyarország legrégebbi együtteseinek, a több mint százéves múltat magáénak tudható Concerto Budapest elődje 1907-ben alakult meg. Zeneigazgatója és vezető karmestere a 2007-es centenárium óta Keller András világhírű hegedűművész-professzor, a Keller Quartet alapítója.

A Concerto Budapest Keller András személyében és vezetésével a magyar kamarazenélés legnemesebb tradícióit viszi tovább, melyeket Bartók Bélától és Weiner Leótól Végh Sándoron és Rados Ferencen át Kurtág Györgyig ívelő folytonosság és zenei szellemiség fémjelez.

A zenekar állandó vendégei olyan elismert magyar zenészek, mint Balázs János, Takács-Nagy Gábor, Ránki Dezső, Várjon Dénes, Kelemen Barnabás, Baráti Kristóf, Fenyő László, Szűcs Máté, Berecz Mihály és Perényi Miklós, visszatérő nemzetközi vendégzólistái közé tartozik Gidon Kremer, Heinz Holliger, Isabelle Faust, Khatia Buniatishvili, Lucas Debargue, Mihail Pletnyov és Jevgenyij Koroljov.

A Concerto Budapest tiszteletbeli elnöke Kurtág György, a kortárs zene élő legendája.



Pjotr Iljics CSAJKOVSZKIJ
Francesca da Rimini, op. 32

VILLÁMOKOSÍTÓ

- 1.** Az 1876-ban komponált művet Nyikolaj Rubinsztejn vezényletével mutatták be Moszkvában a következő év márciusában.
- 2.** A szimfonikus fantázia Francesca és Paolo Dante Isteni színhátékában felidézett történetét meséli el.
- 3.** Csajkovszkij eredetileg operát tervezett írni a témából, de végül nyitányjellegű egyteteles szimfonikus mű született.

„Ki itt belépsz, hagyj fel minden reménnyel” – olvasható Dante *Isteni színhátékában*. A pokol kapuja fölé írták e szavakat. A pokolban pedig a legkülönbözőbb bűnök elkövetőivel találkozhat az olvasó. Például a „szerelem halottjaival”, Francescával és Paolóval. A férfi saját testvére feleségének szánta a nőt, ám az újdonsült férj rajtakapta a szerelmeseket, és végzett velük. Büntetésük, hogy a pokolban láthatják egymást, de sem megszólítani, sem megérinteni nem tudják a másikat. A házasságtörés elbeszélése igaz történeten alapul, Dante tolmácsolásában pedig igen népszerű lett irodalmon innen és túl. Csajkovszkij, aki barátja ajánlására figyelt fel a témára, eredetileg operát kívánt formálni *Francesca da Rimini* címmel, ám ez a terv meghíúsult. Testvére nógatására azonban végül csak megfogalmazta zeneileg a szerelmesek tragikus történetét – szimfonikus fantáziában. A sötét, komor mű „andante lugubre” előadói utasítással indul. A „lépve, járva” jelentésű andante összevág a „kit itt belépsz” szavakkal, míg a „gyászosan” értelmű lugubre megteremti a pokoli hangulatot. A dühösen kavargó vonósok zenéjében világosan megjelennek a szerelmesek elvesztett lelkét magukkal ragadó forgószelek, és szinte velük együtt zuhanunk a mélybe. Itt már „allegro vivo” jelzést használ a szerző, vagyis ironikusan épp az „élő, élénk, lelkes” jelentésű kifejezést választja a halottak földjére. Az őrült pokolzene után nyugodt, vágyakozó epizód következik, benne elképesztően szép szerelmi témával, amelyet a klarinét mutat be. „Nincs semmi szomorítóbb, mint emlékezni régi szép időre nyomorban” – mondja Francesca, gondolata pedig már a vonósokon szárnyal. De az örvény újra elkapja a lelkeket, és a művet súlyos akkordok kerekítik le drámaian.



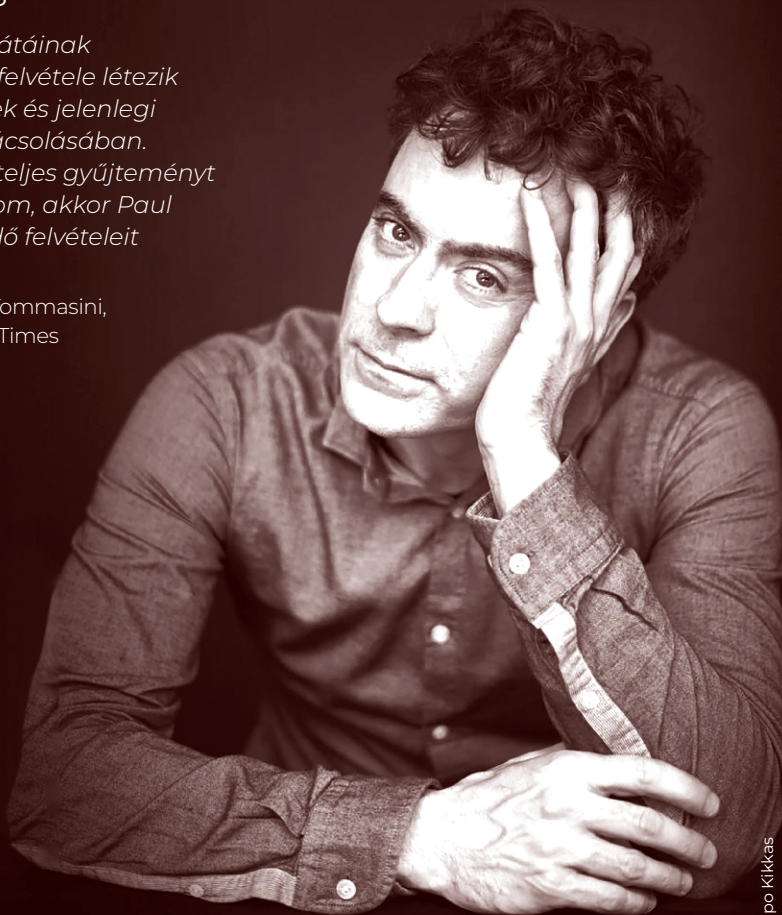
Keller András

„A karmesternek úgy kell a zeneműveket megvilágítania a zenészek számára, hogy a hangok mögött szellemi kohéziót teremtsen, és ebből az aspektusból a karmester nemcsak előadó, hanem alkotóművész is, a zenészek mestere.”

Paul Lewis

„Beethoven szonátáinak számos értékes felvétele létezik korábbi mesterek és jelenlegi művészek tolmácsolásában. De ha egyetlen teljes gyűjteményt kellene ajánlanom, akkor Paul Lewis kiemelkedő felvételeit mondanám.”

Anthony Tommasini,
New York Times



© Kaupo Kikkas

Ludwig van BEETHOVEN

3. (c-moll) zongoraverseny, op. 37

VILLÁMOKOSÍTÓ

- 1.** Az 1802-ben elkezdett és a következő évre befejezett zongoraverseny Beethoven szólójával csendült fel először 1803. április 5-én.
- 2.** Ez Beethoven középső zongoraversenye az ötből, és az egyetlen, amely moll hangnemben íródott.
- 3.** A mű háromtételes: tipikus, gyors-lassú-gyors formát követ, ám a szólista és zenekar közti arányok, a témák kidolgozása és a hangszerelés már korántsem ilyen hagyományos.

A c-moll hangnem különleges helyet foglalhatott el Beethoven szívében. Elég, ha végignézzük azokon a heves és drámai, sőt tragikus hangvételű műveken, amelyek c-mollban íródtak: akár a „Pathétique”, akár az op. 111-es zongoraszonátán, vagy persze a mai koncertet is záró 5. („Sors”) szimfónián. De nyugodtan gondolhatunk Mozart c-moll zongoraversenyére is, amelyre ugyancsak utal, akarva-akaratlanul is. Ahogy ezek a művek kiemelkednek társaik közül, úgy a 3. zongoraverseny is kiemelt helyet kap a zongoraversenyek között. A darab, ahogy az Beethovennél gyakran lenni szokott, egy nemesnek, ez esetben Lajos Ferdinánd porosz hercegnek szólt. Az viszont már nem evidens, hogy a zongora szólama mindvégig le van kottázva. Mivel a szerző maga játszott, akár meg is spórolhatta volna magának a részletes kidolgozását, ezért elképzelhető, hogy tudatosan kiadásra készülve vagy mások játékára is felkészítendő jegyezte le ily részletességgel. Különösen ritka példa, hogy a nyitótétel kadenciájának helyére Beethoven három javaslatot is írt. (A fináléban található kadenciához pedig olyan neves zongorista szerzők költöttek játszánivalót, mint Brahms, Czerny, Fauré, Liszt vagy épp Clara Schumann. A zenekarral mindvégig egyenrangú szólista az első tétel kadenciája után egészen más hangot üt meg a lassú tételben: egy ponton lágy akkordfelbontásokkal kíséri a fuvola és a fagott finom párbeszédét. A három b előjegyzésű c-mollból a négykeresztes E-dúrba kiránduló zene után játékos ritmikát felváltató rondófinálé zárja a művet – végül fényes C-dúrban.

LISZT Ferenc

Les Préludes, S. 97

VILLÁMOKOSÍTÓ

1. A tizenhárom közül ez Liszt leghíresebb és leggyakrabban előadott szimfonikus költeménye.
2. 1854-ben hallhatta először a közönség Weimarban, Liszt Ferenc vezényletével.
3. Az egytétéles mű négy szakaszra osztható, de mindegyik ugyanabból a háromhangos törzsmotívumból építkezik.

„Mi más az életünk, mint előjátékok sorozata ahhoz az ismeretlen énekhez, amelynek első hangját a halál csendíti meg?” – magyarázta Liszt a *Les Préludes* programját. A cím jelentése „előjátékok”, ami Alphonse de Lamartine *Költői elmélkedések* című költeményére utal. Csakhogy ez a cím, ez az utalás és ez a filozofikus gondolat csak az utolsó pillanatban kapcsolódott össze a zeneművel. Eredetileg ugyanis a darab tényleg prelúdiumnak, vagyis előjátéknak készült egy négy kórusműből álló ciklushoz, amely a Liszt által tisztelt és a műveiért rajongó Joseph Autran verseire íródott. A sorozat az északi szélről, a hullámokról, a csillagokról, valamint a földről mesél, és *A négy elem* címet viseli. A zenekari bevezető azonban végül önálló darabbá nőtte ki magát, és elkezdett inkább Lamartine gondolataihoz illeszkedni. Nem olyan egyszerű tehát meghatározni, hogy mint programzene miről is szól a *Les Préludes*. Egy biztos: ahogy „találmányában”, a szimfonikus költeményben általában, Liszt itt is az úgynevezett tematranszformáció eszközével teremt egységet az egytétéles mű zenei anyagában. Jelen esetben egy jól felismerhető háromhangos motívumot konvertál egészen különböző karakterűvé. Még a főtémával kontrasztáló ellentéma is ezekből a hangokból gyökeredzik. A négy elemnek megfelelően a mű négy részből áll. Az elsőben megismerjük a vonóskíséret felett rezeken megszólaló főtémát s a kürtökön és mélyvonnásokon érkező lírai másodikat. A második szakaszban a témák magját adó motívumcsíra viharossá duzzad, míg a pasztorális harmadikban további variációkban halljuk újra. A fanfárszerű fináléban aztán a lírai téma is indulószerűen jelenik meg, és hirdet győzelmet a mű végén.

Ludwig van BEETHOVEN

5. (c-moll, „Sors”) szimfónia, op. 67

VILLÁMOKOSÍTÓ

1. A mű ősbemutatóját 1808. december 22-én tartották a szerző vezényletével, egy maratoni hosszúságú bécsi hangversenyen.
2. A szimfónia legelső hangjai azt ábrázolják zeneileg, ahogy a sors kopogtat az ajtón. Innen a mű ragadványneve is.
3. A darab a hagyományoknak megfelelően négytétéles: gyors nyitótétel, mérsékelt tempójú variációs tétel, scherzo és gyors finálé.

Nem könnyű elképzelni, micsoda este lehetett 1808. december 22-én Bécsben. Rendkívül hideg volt, és a zimankó a koncerttermet sem kímélte. Ennek ellenére a közönség szép számmal megjelent, mert kíváncsiak voltak az akkor már neves Beethoven alkotásaira. A szerző nem is aprózta el a programot: 5. és 6. szimfóniáját, 4. zongoraversenyét, karfantáziáját és miséjének néhány tételét is műsorra tűzte. A hallgatók valószínűleg fel sem fogták, milyen volumenű és zenetörténeti jelentőségű koncerten ülnek épp. Sokkal inkább azzal lehettek elfoglalva, hogy a felkészületlen zenészek közepesen szólaltatták meg a műveket. De az idő igazolta a darabokat: Beethoven 5. szimfóniája a világ egyik legismertebb zenéje lett. Az első négy hangja legalábbis biztosan. A sorsmotívumként emlegetett hangok nemcsak a tömör, szinte kizárólag ebből a motívumból, ebből a ritmusképletből építkező, szonátaformájú nyitótételnek ikonikus hangjai, de a scherzóban és a fináléban is visszatérnek. A szerző így tematikus kapcsolatot létesít a tételek között. Ráadásul a scherzo szünet nélkül folyik – még inkább fejlődik – át a fináléba, annak fényes C-dúrjába. A timpani sejtelmes pergése alatt a homályból fényesedik ki a zene, amely aztán természetesen sok fordulaton megy még keresztül a zárótételben. Például Beethoven egyszer csak felidézi benne a scherzo főrészét. A nyitótétel és a sok szempontból összeolvadó két utolsó tétel között található az a lassú tétel, amelyben a csellók által bevezetett téma egyre sűrűbben, egyre rövidebb hangértékekkel, variációs formában bontakozik ki. Az egész művet ez a színes építkezés hatja át, miközben mindvégig ott zakatol a fejünkben a sors kopogtatása.

November 22, 2025 Saturday 19:30 Müpa

LISZT / BEETHOVEN / TCHAIKOVSKY // LEWIS / KELLER

TCHAIKOVSKY: Francesca da Rimini, Op. 32

BEETHOVEN: Piano Concerto No. 3 in C minor, Op. 37

LISZT: Les Préludes

BEETHOVEN: Symphony No. 5 in C minor, Op. 67.

Paul Lewis piano

Conductor: **András Keller**

The concert program, conducted by András Keller, features two emblematic compositions by Beethoven and two from the genre of the Romantic symphonic poem. Notably, the Bonn-born Viennese master wrote both of the works of his on the programme in a key often used for heroic and dramatic themes, and one of particular importance and significance to him: C minor. As for the two Romantic concert numbers performed alongside the “Fate” Symphony and the Third Piano Concerto, which features the charismatic Paul Lewis at the keyboard, Tchaikovsky’s Francesca da Rimini was based on relevant passages from The Divine Comedy, while the situation is a bit more complicated in the case of Liszt’s most popular symphonic poem. The literary basis and inspiration for Les Préludes can be traced back not only to a book of poetry by Alphonse de Lamartine, who also served as French foreign minister, but also to the verses of the great French poet’s loyal and enthusiastic, but much more modestly endowed with talent, disciple Joseph Autran.



UK / IRELAND TOUR 2025



Vezényel:
KELLER
ANDRÁS

PAUL
LEWIS
zongora

November 29. és december 7. között a Concerto Budapest harmadik alkalommal utazik az Egyesült Királyságba és Írországba. Liszt, Beethoven, Sosztakovics és Csajkovszkij műveit **Dublin, Coventry, Birmingham, London** és **Edinburgh** rangos koncerttermeiben szólaltatja meg a zenekar Paul Lewis közreműködésével, aki Beethoven 3. zongoraversenyének szólistája lesz.

Az élmény a legszebb ajándék!

Akár önmagát,
akár szeretteit ajándékozni meg
egy maradandó zenei élménnyel,

ITT A LEHETŐSÉG!

A Hegedű Ünnepe

HANGVERSENYEINEK JEGYEIRE

20% KEDVEZMÉNYT BIZTOSÍTUNK,
a honlapunkról indított vásárlások esetén,
2025. december 1. és 31. között.

Kérjük, fizetés előtt írja be a **HEGEDU20**
kuponkódot, és a rendszer automatikusan
levonja a kedvezményt a vásárlás végösszegéből.



KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM



DEMJÁN SÁNDOR
ALAPÍTVÁNY

mupa
Budapest



 concertobudapest.hu

 [concertobudapest](https://www.instagram.com/concertobudapest)

 [concerto_budapest](https://www.facebook.com/concerto_budapest)